

Тернопільський національний економічний університет  
кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота з  
мікроекономіки на тему:

**«ВВП як узагальнюючий показник  
економічної активності (на прикладі України)»»**

Студентки групи МУН-21  
напряму підготовки міжнародний маркетинг  
Сільвеструк Людмили Романівни

Керівник:

Доц.Новак Ю.Р

Національна шкала \_\_\_\_\_

Кількість балів \_\_\_\_\_

Оцінка ECTS \_\_\_\_\_

Члени комісії: \_\_\_\_\_

(підпис, прізвище та ініціали)

\_\_\_\_\_  
(підпис, прізвище та ініціали)

\_\_\_\_\_  
(підпис, прізвище та ініціали)

Тернопіль 2016

## ПЛАН

Вступ.....	3
Розділ 1. Сутність валового внутрішнього продукту.....	8
1.1 Валовий внутрішній продукт.....	8
1.2 Методи обчислення ВВП.....	11
Розділ 2. ВВП як узагальнюючий показник економічної активності.....	18
2.1 Аналіз валового внутрішнього продукту, його структури та динаміки в Україні в роки незалежності.....	18
2.2 Аналіз динаміки ВВП у 2009 році.....	28
2.3 Валовий внутрішній продукт – підсумки січня-квітня 2011 року.....	33
Висновки.....	41
Список використаної літератури.....	44

## ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Результатом праці мільйонів робітників, селян та інтелігенції є певна сукупність створених матеріальних і духовних благ. Залежно від типу суспільства відбувається розподіл працюючих у сферах і галузях народного господарства, створюється різна кількість матеріальних і нематеріальних благ. Тип суспільства визначає також основні принципи розподілу, перерозподілу, обміну і споживання створених благ.

Показник суспільного багатства як національного вперше був визначений у XVII ст. У. Петті як сума нагромаджених матеріальних цінностей. Подальші спроби статистичного дослідження національного багатства належать до XIX ст., а з 1853 р. його виміри стають темою міжнародних статистичних конгресів.

Марксистська економічна школа обґрунтовувала необхідність обчислення сукупного суспільного продукту (ССП) як основного показника розвитку національної економіки. Протягом кількох десятиліть у нашій країні домінувало марксистське уявлення, що продуктивною є тільки праця зайнятих у сфері матеріального виробництва і що тільки така праця створює ССП. Інші ж сфери економіки – сфера послуг, духовне виробництво, управління – були віднесені до невиробничої сфери, а праця в них визначалася як непродуктивна, котра не створює ССП. Вважалося також, що працівники невиробничої сфери тільки споживають ССП.

Такі якісні характеристики продуктивної та непродуктивної праці були природними для економіки XVII-XIX ст., оскільки сфера послуг перебувала в зародковому стані. Однак таке трактування не відповідає реаліям сучасної економіки з розвинутою сферою послуг.

Догмат радянської економічної теорії про обов'язковість речового змісту продуктивної праці суперечить економічній логіці. Наслідки праці в так званій невиробничій сфері економіки також мають речовий зміст.

Переважна більшість сучасних економістів відстоюють позицію, що будь-яка суспільна корисна праця є продуктивною працею, оскільки створює національне багатство безпосередньо або опосередковано, а також сприяє підвищенню добробуту людей. Отже, національний продукт створюється в усіх галузях та сферах економічної діяльності.

Дослідження і прогнозування ВВП на різних стадіях економічного обороту є необхідним для умов трансформаційної економіки, коли власне методичне забезпечення ще недостатньо відпрацьоване, а досвід прогнозних розрахунків, набутий в розвинених ринкових економіках, не може бути безпосередньо використаний в Україні через неадекватні умови розвитку економіки. Разом з тим науково обґрунтовані прогнози виробництва ВВП дозволяють оцінити наслідки реалізації передбачуваної на прогнозний період економічної політики держави. Особливу значимість при цьому набуває можливість враховувати наслідки державної політики, що реалізується в різних за метою, специфікою виробництва та функціями секторів економіки, що справляють неоднаковий вплив на загальні результати економічної діяльності та економічне зростання в цілому.

Україна вже більш як 10 років розбудовує ринкову економіку. За цей час вона пережила глибокий спад виробництва, стабілізацію, а з 2000 р. переживає поступовий вихід з прірви економічної кризи.

Як же оцінити стан економіки України за роки її незалежності? Для цього варто проаналізувати динаміку таких показників, як реальний ВВП, рівень безробіття, експорт, імпорт, доходи та видатки бюджету, рівень мінімальної, середньої зарплати та прожиткового мінімуму тощо.

Таким чином, практична значимість вказаних проблем і об'єктивна необхідність вивчення аналізу динаміки ВВП в Україні зумовили актуальність теми дослідження курсової роботи, мету і завдання, предмет та об'єкт дослідження.

Об'єктом дослідження курсової роботи виступає проблема вивчення економіки України з точки зору визначення і розрахунку основних її

макроекономічних показників.

Предмет дослідження курсової роботи є- аналіз динаміки ВВП в Україні.

Метою роботи є теоретичне дослідження аналізу динаміки валового внутрішнього продукту в Україні.

Мета роботи передбачає виконання таких завдань:

1. Розкрити сутність валового внутрішнього продукту і методи його обчислення.

2. Дослідити проблему аналізу динаміки валового внутрішнього продукту в Україні.

3. Охарактеризувати можливості моделювання динаміки ВВП в Україні.

Теоретико-методологічною основою роботи є праці таких дослідників, як Барр Р., Климко Г.Н., Моторин Р.М., Мочерний С.В., Панчишин С., Радіонова І., та ін.

Головні методи дослідження – історико-типологічний, метод теоретичного аналізу й систематизації, соціокультурний аналіз.

Практичне значення. Результати роботи можуть бути використані у підготовці до семінарських та практичних занять, а також для розробки матеріалів конференцій, спецкурсів.

Структура дослідження. Курсова робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури. Список використаних джерел включає 27 найменувань.

## РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ВАЛОВОГО ВНУТРІШНЬОГО ПРОДУКТУ

### *1.1 Валовий внутрішній продукт*

Для аналізу економічних явищ і процесів, складних господарських взаємозв'язків необхідна система надійних взаємозумовлених показників. В економічній теорії та у господарській практиці використовують різні форми виміру суспільного продукту. Різноманітність форм і способів виміру результатів народногосподарської діяльності зумовлена різними теоретичними підходами до характеристики суспільного виробництва, різною методикою статистичних розрахунків, різними стадіями руху суспільного продукту в процесі економічного кругообігу.

Виробництво здійснюється для задоволення потреб людей. У кожній країні за деякий проміжок часу (наприклад за рік) створюється певна кількість різних товарів і послуг. Як виміряти сумарний обсяг продукції, яка вироблена у вітчизняній економіці? Для цього обчислюють валовий внутрішній продукт.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) вимірює ринкову вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених у даній країні протягом певного періоду часу, – як правило, року. Валовий внутрішній продукт, обчислений у поточних ринкових цінах, називається номінальним ВВП. Номінальний ВВП одночасно віддзеркалює як кількість вироблених товарів і послуг, так і рівень їхніх цін. Інакше кажучи, на динаміку номінального ВВП впливають як зміни у фізичному обсязі виробленої продукції, так і зміни рівня цін. Часто буває так, що фізичний обсяг ВВП скорочується, а номінальний ВВП збільшується за рахунок зростання цін. Проте рівень життя людей насамперед залежить від кількості вироблених і спожитих товарів та послуг. Тому макроекономіка досліджує динаміку фізичного обсягу ВВП, тобто зміни в кількості виготовленої вітчизняною економікою продукції. З цією метою обчислюють

реальний ВВП.

Валовий внутрішній продукт, обчислений у постійних цінах, називається реальним ВВП. Саме цей показник дає змогу судити про зміни у фізичному обсязі продукції, а отже й про стан справ в економіці країни. Аналіз динаміки реального ВВП показує, що періоди його зростання чергуються з періодами скорочення. Економісти називають короткострокові коливання обсягу виробництва діловим, або економічним, циклом. Діловий цикл охоплює дві головні фази – піднесення і спад – та два поворотні пункти циклу – вершину і дно. У фазі спаду реальний ВВП скорочується, зростають масштаби безробіття, знижуються доходи населення. Під час піднесення реальний ВВП збільшується, чисельність безробітних зменшується. Найвищу точку піднесення називають вершиною, а найнижчу точку спаду – дном. Тривалість ділового циклу різна – від двох до 10 і більше років .

Колівання реального ВВП простежується здебільшого лише в короткостроковому періоді. У довгостроковому періоді більшість країн світу демонструють стале збільшення реального ВВП і підвищення рівня життя людей, що в макроекономіці називають економічним зростанням.

Для визначення тенденції економічного зростання використовують показник природного ВВП. Для розуміння суті цього показника до уваги треба взяти взаємозв'язок між інфляцією та безробіттям, який існує в ринковій економіці в короткостроковому періоді. Зі збільшенням зайнятості ВВП зростає, але водночас прискорено починають зростати й ціни; у фазі спаду масштаби безробіття зростають, але темпи зростання цін уповільнюються.

Між високим і низьким рівнями безробіття є такий його рівень, який називають природною нормою безробіття. За природної норми безробіття темп інфляції залишається практично сталим. Валовий внутрішній продукт, що відповідає природній нормі безробіття, називають природним ВВП.

Упродовж ділового циклу фактичний ВВП відхиляється від природного. У роки спаду фактичний ВВП менший за природний, а в роки

піднесення може перевищувати його. Різницю між природним і фактичним ВВП називають ВВП-розривом. Цей розрив може бути зі знаком плюс, зі знаком мінус або дорівнювати нулю. ВВП-розрив зі знаком плюс означає, що економіка перебуває у фазі спаду, недовиробляючи потрібні суспільству товари і послуги. Протилежна ситуація простежується, коли ВВП-розрив має знак мінус. Це означає, що економіка виходить за межі природного ВВП і ціни починають прискорено зростати.

Природний ВВП не можна ототожнювати з межею виробничих можливостей економіки. Остання здатна виробляти обсяг товарів і послуг, більший за величину природного ВВП. Крім того, наявність значного ВВП-розриву зі знаком плюс не означає, що економічна політика уряду була неправильною. Інколи уряд свідомо створює такий розрив, аби уповільнити темпи зростання цін. У нашій економіці природна норма безробіття ще не склалася. Тому обчислити природний ВВП і ВВП-розрив для економіки України поки що неможливо. Щодо економіки, наприклад, США, то більшість американських економістів вважають, що нині природна норма безробіття тут становить 5-5,5%.

## ***1.2 Методи обчислення ВВП***

Валовий внутрішній продукт, як вже зазначалося, обчислюють трьома методами:

- 1) як суму видатків покупців на придбання товарів і послуг (за видатками – метод кінцевого використання);
- 2) як суму грошових доходів, отриманих від виробництва продукції у цьому році (за доходами – розподільний метод);
- 3) як суму доданої вартості, створеної на всіх стадіях виробництва товарів і послуг (за галузями – виробничий метод).

Усі методи обчислення ВВП дають однаковий результат, бо те, що витрачено на купівлю продукту (видатки), є доходом для тих, хто вклав



людські й матеріальні ресурси у виробництво цього продукту та його продаж на ринку.

Для визначення ВВП за видатками підсумовують усі види видатків на кінцеві товари і послуги – споживчі видатки населення, інвестиційні видатки фірм, державні закупівлі товарів і послуг та чистий експорт.

Особисті споживчі видатки охоплюють видатки домашніх господарств на товари тривалого користування (холодильники, телевізори, легкові автомобілі), видатки на предмети поточного вжитку (хліб, олівці, сорочки, зубну пасту тощо) і видатки споживачів на послуги (юристів, перукарів, сантехніків та ін.).

Інвестиційні видатки ділових фірм країни – це видатки:

- 1) на закупівлю машин, устаткування, верстатів підприємствами;
- 2) на усе будівництво (виробничі будівлі й житлові будинки);
- 3) на зміни в запасах.

Запаси – це вироблені, але не продані у цьому році інвестиційні, а також споживчі товари. Якщо на складах підприємств наприкінці року нагромадилося більше товарів, ніж їх було на початку року, то це означає, що в національній економіці впродовж року вироблено більше товарів, ніж продано. Цей приріст запасів додають до ВВП. А якщо запаси зменшуються, то величину зменшення вираховують із ВВП.

У макроекономіці інвестиції поділяють на валові й чисті. Валові інвестиції охоплюють усі вироблені інвестиційні блага, призначені для заміщення машин, верстатів, устаткування, споруд, що спожиті у процесі виробництва у цьому році, плюс ті, що становлять приріст капіталу в національній економіці. Отже, до валових інвестицій належать як заміщувальні інвестиції, так і приросткові, або чисті, інвестиції. Чисті інвестиції – це додаткові інвестиції, тобто їхній приріст понад зношення капіталу в цьому році. Різниця між валовими і чистими інвестиціями становить амортизацію. Тому валові інвестиції дорівнюють сумі амортизації та чистих інвестицій. У ВВП ураховують валові інвестиції.

Державні закупівлі товарів і послуг охоплюють усі державні видатки (уряду, місцевих органів влади) на кінцеві продукти підприємств і на наймання в державний сектор працівників. Однак вони не враховують державних трансферних платежів, бо такі видатки не відображають збільшення поточного виробництва і є просто передаванням державних доходів певним родинам або індивідам.

Чистий експорт – це сума, на яку іноземні видатки на вітчизняні товари і послуги (експорт) перевищують вітчизняні видатки на іноземні товари і послуги (імпорт). Проте чистий експорт може бути і від'ємною величиною.

Підсумувавши чотири групи видатків, отримуємо ринкову вартість річного обсягу вітчизняного виробництва, тобто:

$$\text{ВВП} = C + I + G + (K - M) \quad (1.1)$$

де  $C$  – особисті видатки на споживання;

$I$  – інвестиційні видатки;

$G$  – урядові закупівлі товарів і послуг;

$K$  – вартість експорту;

$M$  – вартість імпорту.

Отже, ВВП є сумою споживання, інвестицій, державних закупівель і чистого експорту. Позначимо ВВП через  $Y$ , а чистий експорт через  $X$ :

$$Y = C + I + G + X \quad (1.2)$$

Це рівняння є тотожністю, бо визначається на підставі змінних, що входять до нього. Дане рівняння називають основною тотожністю національних рахунків.

За другим методом ВВП обчислюють за доходами, отриманими від виробництва продукції. Такими доходами є:

1) заробітна плата найманих працівників, яку фірми й уряд виплачують

тим, хто пропонує працю; враховують також низку доповнень до зарплати, які підприємства вносять у різні фонди;

2) рента, тобто доходи, які отримують домогосподарства і фірми від нерухомого майна, в тому числі приписану ренту за проживання у власній оселі;

3) процент, що являє собою виплати грошового доходу постачальникам грошового капіталу (виплата процентів домогосподарствам за вклади, за облігації підприємств);

4) прибуток. Він має два різновиди – доходи некорпоративного сектора (доходи підприємств, що перебувають в одноосібній власності) та прибуток акціонерних підприємств.

ВВП як сума доходів містить іще два види виплат, що не є доходом:

5) непрямі податки на бізнес (податок на додану вартість, акцизний збір, ліцензійні платежі, мито та ін.);

6) амортизаційні відрахування (показують обсяг капіталу, спожитого у процесі виробництва впродовж року). Найпоширенішими з наведених методів обчислення ВВП є метод кінцевого використання та виробничий метод. Вибір країною методів обчислення ВВП визначається особливостями її статистики .

ВВП – дуже важливий показник функціонування національної економіки. Однак потрібно усвідомлювати, що він дещо занижує реальний обсяг вітчизняного виробництва. По-перше, ВВП не враховує результатів економічної діяльності в тіншовому, або підпільному, секторі національної економіки. Окремі представники цього сектора втягнуті в нелегальну діяльність – торгівля і виробництво наркотиків, лихварство і шахрайство при наданні позик. Доходи, отримані від нелегальної діяльності, зрозуміло, приховують. Проте більшість учасників тіншової економіки веде легальну діяльність, але не повідомляє про неї, щоб не сплачувати податки. За оцінками Світового банку, в тіншовій економіці України виробляється до 50% усієї продукції. На рисунку 1.1 показано відносні масштаби тіншової

економіки в окремих країнах.

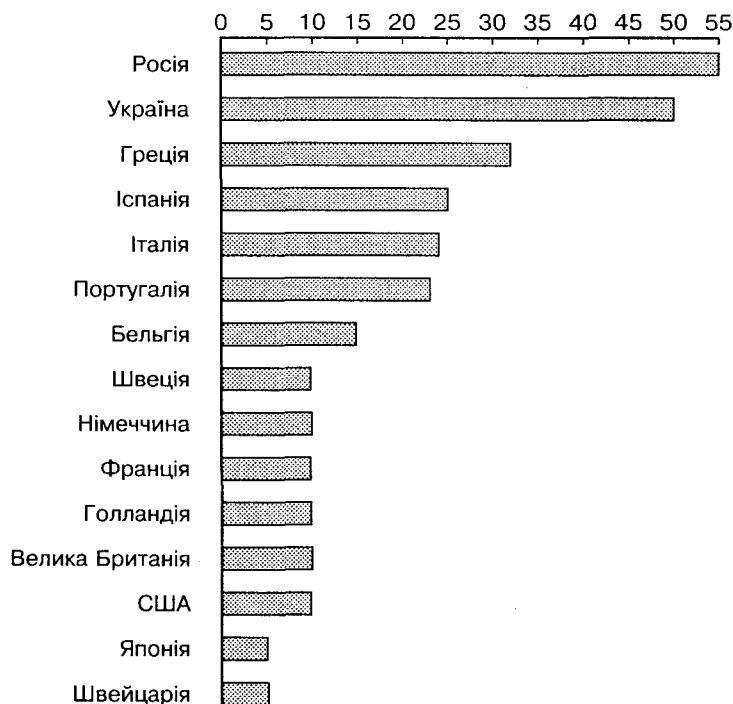


Рис. 1.1. Відсоток тіньової економіки у ВВП деяких країн.

В деяких державах частка тіньової економіки дуже висока. Загалом чим вищі податкові ставки і чим більша державна зарегульованість національної економіки, тим більші масштаби тіньового сектора.

По-друге, не всі вироблені в національній економіці продукти проходять стадію купівлі-продажу. Тому ВВП як вимірник ринкової вартості обсягу виробленої продукції не враховує такі продукти. Наприклад, майже в усіх країнах є залишки натурального господарства виробництво продукції для споживання домогосподарством, яке її виготовило. В останні роки масштаби натурального господарства в нашій країні розширюються, але результати діяльності у цьому секторі не враховуються у ВВП України. Отже, його величина суттєво занижена.

Для правильного визначення обсягу національного виробництва треба, щоб усі продукти й послуги, вироблені протягом року, були враховані лише один раз. Більшість продуктів проходить через кілька виробничих стадій, перш ніж потрапляє на ринок. Окремі частини й компоненти продукту

купаються і продаються декілька разів. Щоб уникнути багаторазового врахування частин продуктів, які продаються і купуються, при обчисленні ВВП ураховують лише ринкову вартість кінцевих товарів і не враховують вартість проміжних товарів. Урахування вартості проміжних товарів означає подвійний рахунок, що завищує обсяг ВВП.

Під кінцевими товарами розуміємо товари і послуги, які купують для споживання, а не для перепродажу, подальшого оброблення чи перероблення. Проміжними називають товари і послуги, які використовуються для подальшого оброблення чи перероблення, тобто для виробництва інших товарів чи для перепродажу. У таблиці 1.1 подано стадії виробництва хліба, на яких створюються проміжні й кінцеві товари і послуги.

Аби уникнути подвійного рахунку при обчисленні ВВП, необхідно враховувати у ньому тільки додану вартість, створену кожною фірмою. Додана вартість – це різниця між виторгом фірми та вартістю сировини і матеріалів, які вона придбала в постачальників.

Таблиця 1.1

Виторг і додана вартість (копійок за хлібину)

Стадії виробництва	Виторг	Вартість проміжних сировини і матеріалів	Додана вартість
Пшениця (фермер)	30	0	30
Борошно (мірошник)	55	30	25
Випечений хліб (пекар)	90	55	35
Хліб, доставлений до місця продажу (бакалійник)	100	90	10

Підсумувавши додану вартість усіх чотирьох підприємств (від вирощування пшениці аж до доставки хліба), можна точно визначити вартість хлібини. Так само, підсумувавши додані вартості, створені всіма фірмами в економіці, можна визначити ВВП, тобто ринкову вартість загального обсягу продукції.

## РОЗДІЛ 2. ВВП ЯК УЗАГАЛЬНЮЮЧИЙ ПОКАЗНИК ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ

### *2.1 Аналіз валового внутрішнього продукту, його структури та динаміки в Україні в роки незалежності*

Ринкова реформа в Україні почала розгортатися в умовах виключно глибокої соціально-економічної кризи. Останнім часом науковцями багато уваги приділяється саме закономірностям і протиріччям економічної трансформації в країні. Вже сам факт підвищеного інтересу до українських реформ свідчить про те, що за короткий час (курс на радикальні економічні перетворення проголошений у 1994 році) країна спромоглася досить помітно просунути вперед – вивести господарство з гіперінфляції та закласти фундамент для системних перетворень.

Головною складовою скорочення обсягів ВВП є зниження виробництва валової доданої вартості (ВДВ) по галузях економіки. Так, відбулося падіння ВДВ промислового виробництва в номінальному обчисленні – на 0,9 %, в реальному – на 1,2 %. Ця тенденція складалася під впливом таких факторів, як скорочення валового випуску та зростання матеріаломісткості виробництва (проміжного споживання). Значною мірою під впливом динаміки матеріаломісткості знаходилася рентабельність виробництва, яка мала тенденцію до зниження.

На пропорції формування ВВП по доходах суттєво впливають політика у сфері заробітної плати та податків і розвиток інфляції. Ці зміни стосуються передусім зниження (порівняно з 2000 роком) частки оплати праці найманих працівників і підвищення частки чистих податків на виробництво та імпорт (табл. 2.1). В Україні частка оплати праці найманих працівників у ВВП мала найменше значення у 2001 і 2005 роках, коли в умовах гіперінфляції і політики обмеження заробітної плати цей показник складав відповідно 38,5 % і 39,7 % проти 53,1 % у 1990 році.

Таблиця 2.2

Структура та динаміка формування ВВП по доходах в Україні у 1990-2009 роках (за матеріалами Міністерства економіки України та НДЕІ)

Показники	1990	1991	1992	1993	1994	1995	2008	2009
У фактичних цінах, млн. крб.							(млн. грн.)	
ВВП	-	-	5,03	148,3	1203,8	5451,6	80510	92484
У тому числі:								
оплата праці найманих працівників (1)	-	-	2,57	57,1	477,9	2371,4	36149	43993
валовий прибуток і змішаний дохід (2)	-	-	2,41	79,9	517,6	2038,9	28903	27775
чисті податки на виробництво та експорт-імпорт (3)	-	-	0,05	11,27	208,3	1041,3	15458	20717
У процентах								
ВВП	100	100	100	100	100	100	100	100
У тому числі:								
(1)	53,1	58,9	51,1	38,5	39,7	43,5	44,9	47,6
(2)	38,5	44,5	47,9	53,9	43,0	37,4	35,9	30,0
(3)	8,4	-3,4	1,0	70,6	17,3	19,1	19,2	22,4

Аналіз показників структури формування ВВП за останні роки показує, що в Україні значно збільшилася питома вага чистих податків на виробництво і експорт-імпорт (за мінусом субсидій). Ці зрушення у динаміці чистих податків обумовлені частими змінами у державній податковій політиці (до останнього часу у бік збільшення податкового тиску на товаровиробника) та зменшенням підтримки збиткових виробництв за рахунок коштів бюджету.

Таблиця 2.3

Структура та динаміка використання ВВВ в Україні у 1990-2009 роках (за матеріалами Міністерства економіки України та НДКІ)

Показники	1990	1991	1992	1993	1994	1995	2008	2009
У фактичних цінах, млн. крб.							(млн. грн.)	
ВВП	-	-	5,03	148,3	1203,8	5451,6	80510	92484

У тому числі:	-	-						
кінцеві споживчі витрати (1)	-	-	3,199	94,9	817,4	4165,0	64086	77387
валове нагромадження основного капіталу (2)	-	-	1,378	36,3	285,3	1275,7	16827	17032
зміна запасів матеріальних обігових коштів (3)	-	-	0,352	17,5	139,6	179,9	1529	1572
чистий експорт товарів і послуг (4)	-	-	0,101	-0,45	-38,5	-169,0	-1932	-3507
У процентах								
ВВП	100	100	100	100	100	100	100	100
У тому числі:								
(1)	76,3	71,4	63,6	64,0	67,9	76,4	79,6	83,68
(2)	24,0	21,4	27,4	24,5	23,7	23,4	20,1	18,42
(3)	3,4	5,0	7,0	11,8	11,6	3,3	1,9	1,7
(4)	-1,0	2,0	2,0	-0,3	-3,2	-3,1	-2,4	-3,8

Розглядаючи динаміку показника кінцевих споживчих витрат у 1992-1998 роках у складі ВВП України у порівняльних цінах з використанням дефлятора ВВП, необхідно зазначити, що протягом цього періоду спостерігається тенденція щорічного зниження кінцевих споживчих витрат.

Таким чином, аналіз процесів виробництва, розподілу і використання валового внутрішнього продукту в Україні дає змогу зробити такі висновки:

- створено макроекономічні умови для стабілізації виробництва;
- зберігається платіжна криза, що погіршує фінансовий стан підприємств, стримує розвиток виробництва, сприяє бартеризації економіки та її тінізації;

Тому для розвитку економіки, забезпечення переходу до стабільності та економічного зростання необхідно: створити сприятливі умови для інвестування та ефективного попиту населення; завершити податкову реформу: нарощувати експортний потенціал.

З підручника з економіки відомо, що:

$$\text{Реальний ВВП} = \frac{\text{Номінальний ВВП}}{\text{Дефлятор ВВП}} \quad (2.1)$$



Однак за офіційними даними відомі лише показники номінального ВВП і темпи зростання (спаду) реального ВВП (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка номінального ВВП і темпів зростання (спаду) реального ВВП

Назва	Рік							
	1992	1994	2008	1998	1999	2000	2002	2003
Темпи зростання (спаду) реального ВВП, %	-9,9	-22,9	-10,0	-1,9	-0,2	5,9	5,2	9,4
Номінальний ВВП, млрд. грн.	0,05	12,04	81,519	102,593	130,442	170,070	225,81	264,165

Для розрахунку реального ВВП візьмемо, наприклад, 2000 рік як базовий і визначимо ВВП (у цінах 2000 р.) за період з 1992 по 2003 рік за формулою:

$$\text{Реальний ВВП}_{t+1} = \left( 1 + \frac{\text{Темп зміни реального ВВП}}{100\%} \right) \cdot \text{реальний ВВП}_t, \quad (2.2)$$

або

$$\text{Реальний ВВП}_t = \frac{\text{Реальний ВВП}_{t+1}}{1 + \frac{\text{Темп зміни реального ВВП}}{100\%}}, \quad (2.3)$$

де реальний ВВП<sub>t</sub> – показник реального ВВП поточного року; реальний ВВП<sub>t+1</sub>, – показник реального ВВП наступного року.

У результаті розрахунків отримаємо такі дані (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Розрахункові дані показників реального ВВП

Назва	Рік							
	1992	1994	2008	1998	1999	2000	2001	2003
Реальний ВВП, млрд. грн. 2000 року	393	214	169	161	161	170	186	214

Зобразимо отримані дані на графіку (рис. 2.1). Поряд з динамікою

реального ВВП у цілому зазначимо реальний ВВП на душу населення.

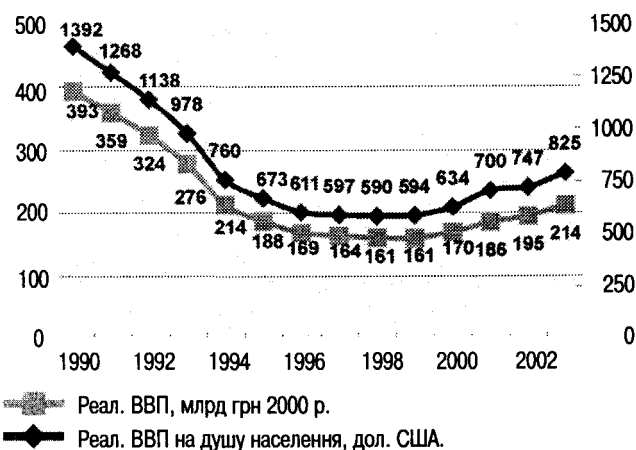


Рис. 2.1. Динаміка реального ВВП та реального ВВП на душу населення в Україні за період 1990-2003 рр.

## 2.2 Аналіз динаміки ВВП у 2009 році

Держкомстатом 27.04.2010 р. опубліковано уточнені дані по ВВП за 2009 рік з поквартальною розбивкою. Виходячи із наданого, спостерігається збільшення номінальних обсягів ВВП (порівняно з попереднім звітом) на 1,8 млрд. гривень із збереженням темпів реального зростання.

Таблиця 2.6

Структура кварталів за рік, відсотків до загального обсягу

I квартал		II квартал		III квартал		IV квартал	
поперед. звіт	уточн. звіт	поперед. звіт	уточн. звіт	поперед. звіт	уточн. звіт	поперед. звіт	уточн. звіт
19,0	19,6	22,9	23,1	27,9	28,0	30,2	29,3

Якщо розглядати ВВП за трьома методами розрахунку, то тут спостерігається наступне.

Зміни номінальних і реальних показників ВДВ за видами економічної діяльності

		У фактичних цінах, млн. грн.		Індекси фізичного обсягу, %	
		поперед. звіт	уточн. звіт	поперед. звіт	уточн. звіт

Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	40649	40643	100,3	100,3
Добувна промисловість	20696	20732	105,4	105,4
Переробна промисловість	96239	96293	105,0	105,0
Виробництво та розподілення електроенергії газу та води	20071	20085	102,8	103,0
Будівництво	23580	23602	101,8	101,9
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	69268	70210	117,7	117,0
Діяльність транспорту та зв'язку	59614	59653	106,6	106,8
Освіта	26611	26756	101,4	103,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	17269	17546	102,1	104,8
Інші види економічної діяльності	105271	105557	107,0	107,7
Послуги фінпосередників	-13009	-13009	159,6	159,6
Всього в основних цінах	466259	468068	105,4	105,7
Чисті податки на продукти	69601	69599	119,5	117,2
ВВП	535 860	537 667	107,1	107,1

### ВВП за категоріями кінцевого використання

Було приведено у відповідність до індикатору "Покупка товарів та оплата послуг" (статистика доходів населення) компонента "Кінцеві споживчі витрати домашніх господарств" (збільшено номінальний обсяг на 0,6 млрд. гривень).

Таблиця 2.7

	оперативні дані	попередні дані	уточнені дані	Різниця	
	1	2	3	4=2-1	5=3-2
<b>1 квартал</b>					
номінальний, млрд.грн.	93,1	102,0	105,4	<b>8,9</b>	<b>3,4</b>
реальні зміни, %	102,4	103,2	104,1	<b>0,8</b>	<b>0,9</b>
<b>1 півріччя</b>					
номінальний, млрд.грн.	206,1	224,8	229,5	<b>18,7</b>	<b>4,7</b>
реальні зміни, %	105,0	105,4	105,5	<b>0,4</b>	<b>0,1</b>
<b>9 місяців</b>					
номінальний, млрд.грн.	350,6	374,4	380,0	<b>23,9</b>	<b>5,6</b>
реальні зміни, %	106,2	106,5	106,1	<b>0,3</b>	<b>-0,4</b>
<b>рік</b>					
номінальний, млрд.грн.	x	535,9	537,7	x	<b>1,8</b>
реальні зміни, %	107,0	107,1	107,1	<b>0,1</b>	<b>0,0</b>

### 2.3 Валовий внутрішній продукт – підсумки січні-квітня 20011 року

Таким чином, протягом січня-квітня 2011 року економіка країни демонструвала значні темпи розвитку, хоча і показала низхідну траєкторію (реальні темпи ВВП у січні становили 109,3%, у січні-лютому – 108,6%, у січні-березні – 108%). Це, певною мірою, було обумовлено поступовим збільшенням порівняльної бази 2006 року (з 100,9% у січні до 102,7% у січні-квітні).

Довідково. У січні-квітні темп зростання вантажообігу становив 102,7%, пасажирообороту – 101,6%.

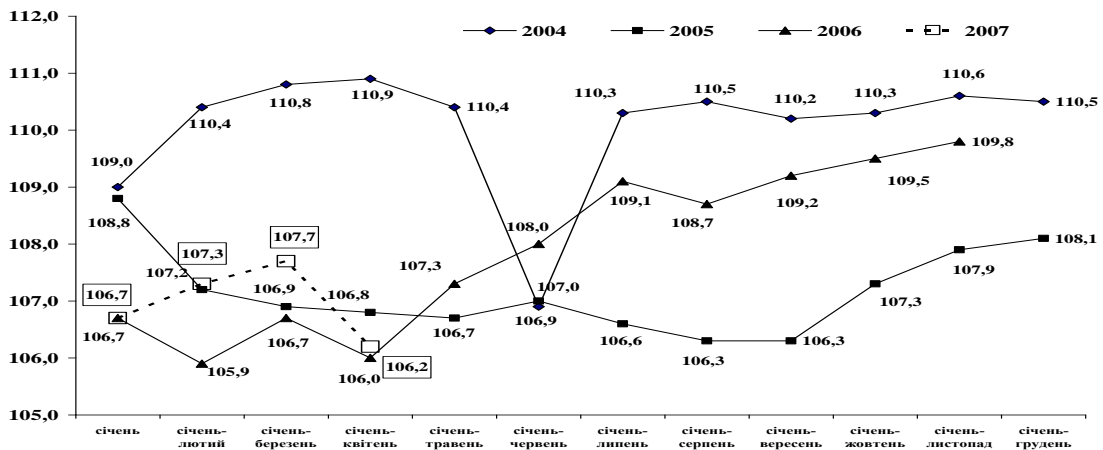


Рис. 4. Зміни обсягів ВДВ транспорту, кумулятивно, у відсотках до відповідного періоду попереднього року.

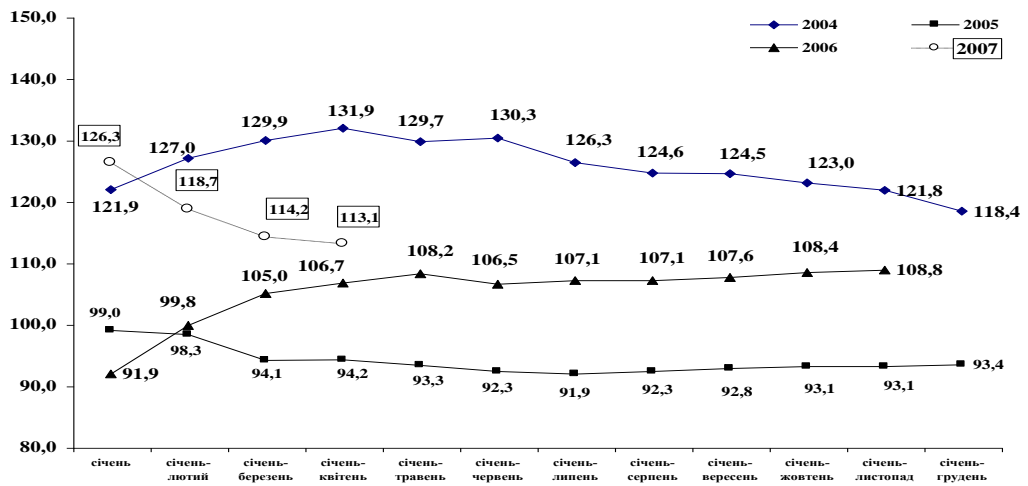


Рис. 2.2. Зміни обсягів ВДВ будівництва, кумулятивного, у відсотках до відповідного періоду попереднього року.

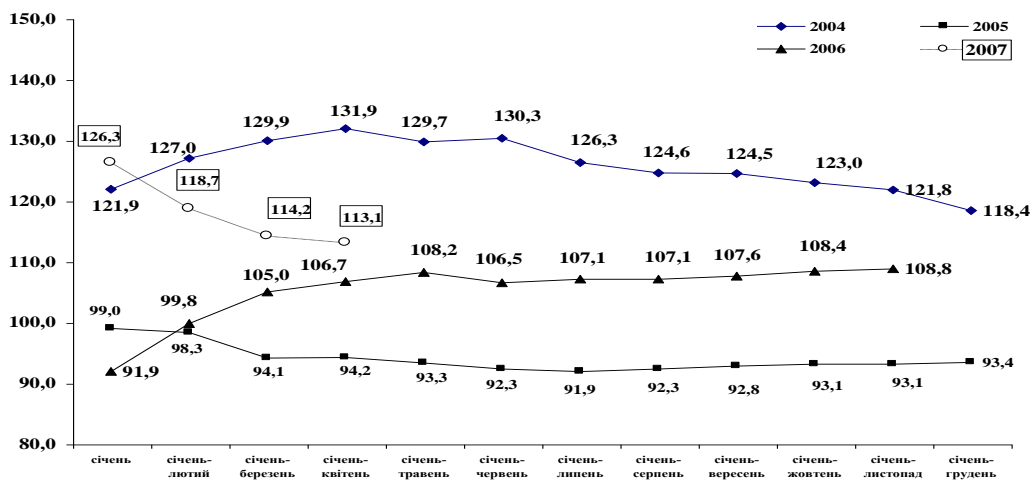


Рис. 2.3. Зміни обсягів ВДВ сільського господарства, кумулятивно, у відсотках до відповідного періоду попереднього року.

Майже на рівні січня-березня збереглися реальні темпи ВДВ у промисловості, освіті, охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги.

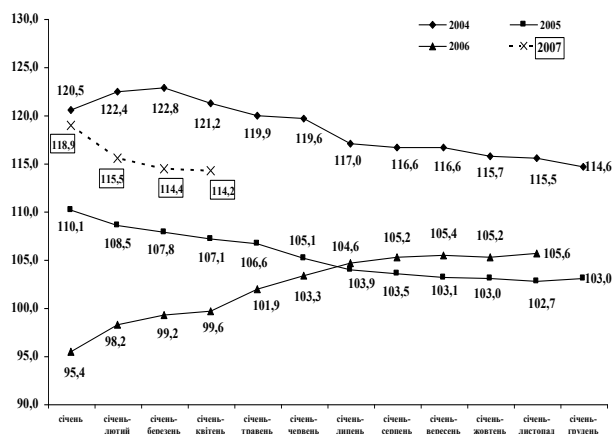


Рис. 2.7. Зміни обсягів ВДВ переробної промисловості, кумулятивно, у відсотках до відповідного періоду попереднього року

Зростання ВВП також значною мірою було забезпечено збільшенням чистих податків, реальний приріст яких був на рівні 15,4% (їх внесок у зростання склав 2,1 в.п.) Причиною цього є більші, ніж закладалось в розрахунки бюджету, обсяги надходження від:

Темпи реального зростання чистих податків на продукти 2004-2006 рр., %

	2004		2005		2006	
	оперативні дані	остаточні дані	оперативні дані	остаточні дані	оперативні дані	уточнені дані
Чисті податки на продукти	112,6	100,9	102,4	129,1	106,4	117,2

У I кварталі 2007 року завдяки сприятливій зовнішній кон'юктурі на продукцію експортоорієнтованих галузей та зростанню вітчизняного промислового виробництва відбулось збільшення у 2,1 рази порівняно з відповідним періодом 2006 року фінансового результату до оподаткування від звичайної діяльності підприємств та організацій (крім малих, сільськогосподарських підприємств і установ, що утримуються за рахунок бюджету). Характерною ознакою I кварталу 2007 року було зменшення збитків збиткових підприємств, чого не спостерігалось з січня 2006 року.

Збільшення прибутку відбулось по всіх видах економічної діяльності.

Таблица 2.8

## Внески видів економічної діяльності до загального приросту ВВП, %

	2005 рік	2006 січень-квітень	2007 січень-квітень
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	0,1	0,3	0,1
Промисловість	0,9	0,3	2,7
Будівництво	-0,3	0,3	0,5
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	-1,0	0,5	2,0
Діяльність транспорту та зв'язку	1,0	0,7	0,7
Освіта	0,2	0,0	0,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,1	0,0	0,0
Інші види економічної діяльності	1,7	0,5	0,7
Послуги фінпосередників	-0,5	-0,2	-1,0
Чисті податки на продукти	0,2	0,3	2,1
ВВП	2,4	2,7	7,9

Таблиця 2.9

### Динаміка зростання валового внутрішнього продукту України

2007	Номінальний ВВП		ВВП реальний, темп зростання		Індекс-дефлятор ВВП	
	млн. грн.		відсотки		до відповідного періоду попереднього року	кумулятивно до відповідного періоду попереднього року
	за період	наростаючим підсумком	до відповідного періоду попереднього року	кумулятивно до відповідного періоду попереднього року		
Січень	44108	44108	109,3	109,3	114,8	114,8
Лютий	43284	87392	107,9	108,6	115,2	115,0
Березень	44860	132252	107,0	108,0	117,0	115,8
Квітень	48365	180617	107,6	107,9	113,2	115,1

## ВИСНОВКИ

Відповідно до поставлених завдань курсової роботи можна зробити наступні висновки:

1. Валовий внутрішній продукт (ВВП) вимірює ринкову вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених у даній країні протягом певного періоду часу, – як правило, року.

2. Валовий внутрішній продукт, обчислений у постійних цінах, називається реальним ВВП.

3. Валовий внутрішній продукт, як уже зазначалося, обчислюють трьома методами:

- 1) як суму витрат покупців на придбання товарів і послуг;
- 2) як суму грошових доходів, отриманих від виробництва продукції у цьому;
- 3) як суму доданої вартості, створеної на всіх стадіях виробництва товарів і послуг .

4. Аналіз процесів виробництва, розподілу і використання валового внутрішнього продукту в Україні дає змогу зробити такі висновки:

- створено макроекономічні умови для стабілізації виробництва;
- високий рівень податків стримує розвиток вітчизняного виробництва;



## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барр Р. Политическая экономия: В 2-х т. – М.: Международные отношения, 2000. – Т.1 – 668 с., Т.2 – 750 с.
2. Башнянин Г.І. та ін. Політична економія: Підручник для вузів / Г.І. Башнянин, П.Ю. Лазур, В.С. Медведєв. – К.: Ніка-Центр, Ельга, 2000. – 472 с.
3. Борисов Е.Ф. Экономическая теория: Учебник. – М.:Юристъ, 2003. – 508 с.
4. Бурлай Т. Короткострокові моделі прогнозного розрахунку реального ВВП. – Економіка України. – № 12. – 2009. – С. 35-38.
5. Вечканов Г.С., Вечканова Г.Р. Микро- и макроэкономика: Энциклопедический словарь / Под общ. ред. Г.С. Вечканова. – СПб.: Лань, 2000.
6. Гаврилишин О. Основні елементи теорії ринкової системи. – К.: Наук. думка, 1992. – 472 с.
7. Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Основи економічної теорії: Підручник. – К.: Вища школа, 1995. – 471 с.
8. Горська О.В. Структурні зрушення у ВВП України у період 1990-2000 років // Фінанси України. – 2003. – № 2. – С. 112-118.